

DİSİPLİN CEZALARINDA ZAMANAŞIMI VE TEKERRÜR

Disiplin cezalarına ilişkin özel durumlardan olan ve uygulamada sıkça yanlışa düşülen, bazen de sübjektif değerlendirmeler zemininde idari mercilerce çoğu kez gözardı edilerek dikkate alınmayan veya farklı yorumlanan, disiplin suçlarında soruşturma ve ceza verme zamanaşımı süreleri ile tekerrür hususunu incelemeye çalışacağımız bu yazıda, belirtilen konularda yapılacak açıklamalara geçmeden önce disiplin suç ve cezalarına değinmek yerinde olacaktır.

DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Disiplin suçuna ilişkin olarak, disiplin mevzuatında tanımlayıcı bir hüküm bulunmamakla birlikte, doktrinde disiplin suçu kavramı üzerine birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamaların ortak yönü disiplin suçunun "belirli bir statü içindeki kişilerin, bu statüyü düzenleyen kurallara uymamalarından doğan olumsuz bir durumunu ifade" ediyor olmasıdır.

" Kamu hukuku sahasında görev yapan memurlara, önceden belirlenmiş hukuk kurallarının öngördüğü koşullarda uygulanan idari nitelikteki yasal yaptırımlar" bir diğer ifade ile disiplin suçlarına karşı uygulanan yaptırımlar ise, disiplin cezası olarak tanımlanmaktadır. "Bu kurallar ceza kanunlarıyla belirlenmiş kurallar olabileceği gibi; ayrıca belirlenmiş ve sadece kamu kurumlarını ilgilendiren kurallar da olabilir. Disiplin cezaları ile korunmak istenen hukuki değer, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlayacak kamusal çalışma düzeninin korunmasıdır." "Kanunilik ilkesi, savunma hakkı ve yargı yolu gibi üç önemli konuda Anayasal boyutta güvence" altına alınan disiplin suç ve cezaları, esas itibarıyla, Devlet Memurları Kanununun ile düzenlenmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda disiplin cezasını gerektiren hal ve hareketler ile disiplin cezası yaptırımına bağlanan bu hal ve hareketlerin işlenmesi halinde uygulanacak cezalara yer verilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 124/2. maddesinde " Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125 inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir." Denilmek suretiyle personel hukuku açısından disiplin suçu oluşturacak fiil ve hallerin neler olabileceği genel olarak belirtilmiş olup, bu fiil ve hallerin gerçekleşmesi halinde uygulanacak olan cezalar ise aynı Kanunun 125. maddesinde ağırlık derecelerine göre; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma şeklinde sıralanmıştır. Bu cezaların ne anlama geldiği, hangi fiil ve hallerin bu cezaları gerektirdiği ise ayrıntılı olarak sayılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 124/2. maddesinde yer alan tanımlamada, disiplin cezalarının amacı; kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun hareketin sağlanması olarak açıklanmıştır.

Doktrinde, kurum düzenini sağlama, hukuksal güvence oluşturma, eğitim, tasfiye, korkutma ve caydırma amaç ve işlevleri de bulunan disiplin yaptırımlarının esas amacının ferdin ve gurubun olumlu yanını kuvvetlendirmek ve desteklemek olduğu vurgulanmakta modern anlayışın korku, korkutma ve baskıya dayanan sert cezalandırmalarla sağlanan disiplin yerine öğretici, eğitici yönü ağır basan düzeltici disipline yer verdiği belirtilerek, yöneticilerin disiplin cezasına başvururken korkutma yerine düzeltme, inandırma ve yanlışların tekrarına engel olma yöntemini benimsemeleri gerektiği ifade edilmektedir.

Özetle; Memurların kamu hizmeti düzenini bozmaya yönelik davranışlarına disiplin suçu, disiplin suçlarına karşı uygulanan yaptırımlara ise disiplin cezaları demek mümkündür. Kurum personeli hakkında uygulanacak idari ceza yaptırımları niteliğinde olan disiplin yaptırımları ile kamu hizmetlerinin sürekli, düzenli ve güvenli yürütülmesini gerçekleştirmek kadar devletin

saygınlığını ve onurunu korumakta amaçlanmaktadır. Eğer memurun davranışı, ayrıca ceza hukukuna göre bir suç teşkil ediyorsa, memura ceza kanunlarında öngörülen cezalar da uygulanır.

Devlet memurunun davranışı hem bir disiplin suçu ve hem de ceza kanunlarında öngörülmüş bir suçu oluşturuyor ise, memur hakkında hem disiplin soruşturması ve hem de ceza kovuşturması yapılır. 657 sayılı Kanunun 131 inci maddesine göre, aynı davranıştan dolayı bir memur hakkında ceza kovuşturmasına başlanmış olması, disiplin soruşturmasını geciktirmez. Hatta memurun Ceza Kanununa göre mahkûm olması veya olmaması hali, ayrıca disiplin cezası uygulamasına engel olmaz. Bununla beraber, ceza yargılaması sonunda suçun unsurlarının oluşmaması ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptanması gerekçesi ile beraat kararı verilmiş ise, bu beraat kararının disiplin cezasına engel olacağı Danıştay içtihatlarında kabul edilmektedir. Ancak gene Danıştay içtihatlarına göre, delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı verilmesi halinde, böyle bir beraat kararının disiplin cezası verilmesi konusunda mutlak bir bağlayıcılığı bulunmadığı ve disiplin soruşturmasında toplanan kanıtlara göre disiplin cezası verilebileceği kabul edilmektedir. Bu gibi durumlarda yetkili merciin takdir hakkı vardır. Disiplin cezası vermeye yetkili amir ya da kurullar tarafından, soruşturma dosyasında mevcut bilgilere göre değerlendirme yapılmak suretiyle bir idari işlem tertibi olan disiplin cezası verilebilir.

DİSİPLİN CEZALARININ ÖZELLİKLERİ

Disiplin cezalarının özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

-Disiplin cezaları, hürriyeti kısıtlayıcı sonuç doğurmaz.

-Disiplin cezaları, memuriyetten ayrılmış olanlara uygulanmaz. Ancak, bu uygulanmazlık disiplin cezası vermeye yetkili mercilerin bu cezayı vermelerine engel teşkil etmez.

-Disiplin cezaları verildikten sonra, ceza vermeye yetkili olanlarca daha doğrusu bu cezayı verenlerce geri alınmaz.

-Disiplin cezasının çeşidinin tespitinde, fiilin ağırlık derecesine ve durumun niteliğine göre yetkili merciin takdir hakkı vardır. Ancak takdir yetkisi sınırsız olmayıp, hiyerarşik üst ve belli kurullara ait olan bu yetki belirli usul ve esaslar çerçevesinde kullanılabilir. Disiplin cezalarıyla ilgili kararlar gerekçeli olmak zorundadır.

-Disiplin cezaları sebebe dayanan, sebebi belli olan idari tasarruflardandır.

-Disiplin cezaları, bir yargılama sonucu verilen yargı kararları olmayıp, idari işlemlerdir.

-Disiplin cezalarında, cezanın verilmesinden sonra ceza kararı ile birlikte veya başka bir şekilde erteleme kararı verme ve erteleme söz konusu değildir.

-Disiplin cezaları yalnızca memurlara, diğer bir ifadeyle kamu görevlileri ile belli meslek mensuplarına uygulanır.

-Disiplin cezaları aksine bir hüküm yok ise genel af kanunları ile ortadan kaldırılamaz.

-Disiplin cezasının sonuçları memurun haklarının geri verilmesi yoluyla giderilemez, Ancak, kanunda yazılı sebeplerle ve süreler sonunda sicilden silinebilir.

-Disiplin cezaları kişiseldirler, memurların mali hak ve statülerine yönelik etkileri vardır

-Uygulamada eşitlik ilkesi esas olup aynı eylemlerde bulunanlar aynı cezayı alırlar. Mesleki başarısı ve sicili iyi olanların lehine ceza uygulaması, bu ilkenin istisnasıdır.

-Yargı kararları aranmaz ve verildiği tarihten itibaren hüküm ifade ederler.

DİSİPLİN CEZALARINDA ZAMANAŞIMI

Ceza hukukunda olduğu gibi disiplin hukukunda da Devletin cezalandırma yetkisinin kullanılması belirli sürelerle sınırlandırılmıştır. Kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında ortaya çıkabilecek kusurlu davranışların sürüncemede kalmaması, belirlenen bir sürenin geçmiş olmasıyla cezalandırmadan beklenen sosyal faydanın ortadan kalkacağı düşüncesi ve caydırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla, disiplin mevzuatına getirilen zamanaşımına ait esaslar 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 127. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir. " Bu Kanunun 125 inci maddesinde sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

a) Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına,

b) Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına,

Başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar."

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 127. maddesi düzenlemesinden de görüleceği üzere, disiplin hukukunda soruşturmaya başlama zamanaşımı ve ceza verme zamanaşımı olmak üzere iki tür zamanaşımına yer verilmiştir.

Soruşturmaya Başlama Zamanaşımı

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 127. maddesi 1. fıkrasında yer alan düzenlemeye göre; 657 sayılı Kanunun 125. maddesinde sayılan, disiplin suçu oluşturan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren;

- Uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına,

- Memurluktan çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına,

Başlanmadığı takdirde, disiplin suçu oluşturan fiil ve halleri işleyen memura bu fiil ve halinden dolayı ceza verilemez. Disiplin soruşturmasına başlama yönüyle öngörülen bu süreler hak düşürücü sürelerden olup sürelerin kesilmesi ve durması da söz konusu değildir.

Ceza zamanaşımı süresi geçmemiş olsa dahi sürenin başlangıcı bakımından disipline aykırı fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarih esas alınarak belirlenen soruşturma zamanaşımı süreleri geçtikten sonra başlatılan soruşturma neticesinde disiplin cezası verilmesi mümkün olamayacaktır.

Belirtilen sürelerin kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle gerek soruşturma açmaya yetkili amirler gerekse bunlar adına soruşturmayı yürüten görevliler, ya da yargı organları tarafından re'sen nazara alınmaları zorunludur. Danıştay, soruşturma zamanaşımı süresi geçirilerek verilmiş bir disiplin cezasının salt bu nedenle hukuka aykırı olacağını kabul etmektedir.[8] Danıştay 10. Dairesinin E.88/2495, K.91/1002 sayılı 20.3.1991 tarihli kararında " Dosyanın incelenmesinden bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla cezalandırıldığı belirtilen hakaret suçunun 17.5.1987 tarihinde işlendiği ve hakarete uğrayan tarafından 18.5.1987 tarihli dilekçe ile ilçe milli eğitim müdürlüğüne başvurulduğu, dolayısıyla disiplin amiri durumunda olan milli eğitim müdürünün disiplin suçu işlendiğini bu tarihte öğrendiği, bir aylık soruşturma zamanaşımı süresi geçirilerek... Kaymakamlığının 26.6.1987

gün ve... Sayılı görevlendirme yazısıyla muhakkik tayin edildiği anlaşılmaktadır... 657 sayılı Yasanın 2670 sayılı Yasa ile değişik 127. maddesinde yer alan zamanaşımı hükmü uyarınca soruşturma zamanaşımı süresi geçmiş olduğundan dava konusu işlem bu yönüyle yasaya aykırı olup ,... İşin esası incelenip davanın reddi yönünde verilen... İdare mahkemesi kararının... Bozulmasına" karar verilmiş olup, karardan da anlaşılacağı üzere, soruşturma zamanaşımı olarak belirlenen süreler mutlaka uyulması gereken sürelerdendir. Soruşturma zamanaşımı sürelerine uyulmaması verilen disiplin cezası işlemini usul yönünden sakatlayan ve iptalini gerektiren bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Karar içeriğinden anlaşılan bir diğer hususta; bizzat disiplin soruşturmasını açmaya veya açtırmaya yetkili amirin disiplin cezasını gerektiren fiil ve halleri öğrendiği tarihin, öğrenme tarihi olarak kabul edilmesi gerekliliğidir.

Mevzuatta soruşturma zamanaşımını durduran veya kesen bir nedene yer verilmemiş olup, yargısal içtihadta da bu yönde bir karar bulunmamaktadır.

"İşlenen bir disiplin suçunun idarece memuriyetten çıkarma cezasını gerektirdiği şeklinde tavsif edilerek 1 aylık değil 6 aylık zamanaşımına göre işlem yapılması sonrasında söz konusu suçun niteliğinin yüksek disiplin kurulunca veya idari yargı mercilerince değiştirilerek daha alt cezayı gerektiren bir suç şeklinde nitelendirilmesi halinde soruşturma zamanaşımı süresinin bu nitelendirmeye göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda soruşturmaya başlanmasında 1 aylık süre geçirilmişse artık yeni tavsifle ortaya çıkan cezanın verilmesi de söz konusu olamayacaktır. Bu nedenle özellikle vasıf değişikliğinin olabileceği mümkün görülen eylemler bakımından soruşturmaya 1 aylık zamanaşımı süresi içinde başlanması bu tür bir uygulamayı önleyerek fiilin cezasız kalmamasını sağlayacaktır."

Ceza Verme Zamanaşımı

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinde sayılan, disiplin suçu oluşturan fiil ve halleri işleyenler hakkında, 657 sayılı Kanunun 127. maddesinin son fıkrası hükmüne göre; "Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar." Denilmek suretiyle, disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihin esas alındığı görülmektedir. Disiplin suçlarının tamamında iki yıllık zamanaşımı söz konusu olup, bu süre içerisinde soruşturma tamamlanamamış ise soruşturma devam ettirilerek ceza verilemez.

"Soruşturma zamanaşımında olduğu gibi ceza verme yetkisine ilişkin zamanaşımı da idarenin bu alandaki yetkisini kesin olarak sınırlayan bir niteliğe sahiptir." Bu niteliği nedeniyle iki yıllık sürenin idare ve yargı organları tarafından dikkate alınması ve re'sen gözetilmesi gerekmektedir. İdarelerin 657 sayılı yasayla saptanmış olan zamanaşımı süreleri dışında disiplin cezası vermesi mümkün bulunmadığından bu sürenin geçirilmesinden sonra verilecek olan disiplin cezaları idari yargı mercilerince usul yönünden hukuka aykırı bulunarak iptal edilecektir.

Genel olarak disiplin mevzuatında zamanaşımını kesen veya durduran bir düzenleme bulunmamakla birlikte, ilgili idarenin zamanaşımı süresi içinde disiplin cezası vermesiyle zamanaşımı süresinin kesileceği açık olup, böyle bir durumda disiplin cezasının idari yargı yerince aynı konuda; yetkisiz makamca karar verilmiş olması veya savunma alınmadan karar verilmiş olması gibi nedenlerle yeniden işlem tesisini gerektirecek biçimde iptali üzerine yeniden işletilmesi de olanaksız bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili Danıştay 8. Dairesinin E.96/3070, K.96/2443 sayılı 7.10.1996 tarihli kararında "...Bu nedenle, davacıya... İki yıl içinde verilen... disiplin cezasının... idare mahkemesinin... kararıyla savunma alınmadan disiplin cezası verilemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmesi üzerine idarece iptal kararı gereği yerine getirilip savunma eksikliği giderilerek aynı konuda yeniden tesis edilen... işlemin ceza verme zamanaşımına uğraması söz konusu olmadığından idare mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır." Denilmiştir.

657 sayılı Yasanın 131. maddesinde düzenlenen, ceza kovuşturması ile disiplin soruşturmasının bir arada yürütülmesi durumu bu yazının konusu olmamakla birlikte, ceza verme zamanaşımı açısından önem arz ediyor olması nedeniyle; disiplin soruşturması

sonucunda memuriyetten çıkarma cezası verilmesi ve bu arada adli yargıda görülmekte olan ceza davasının düşmesi ya da ceza yargılaması sonucunda suçun vasfının değişmesi üzerine idari yargı merciince iptal kararı verilmesi durumunda, yargı kararı gereği olarak yeni bir işlem tesis edilmesi halinde tesis edilen bu yeni işlemin 657 sayılı yasanın 127. maddesi hükmü uyarınca zamanaşımına uğrayacağından söz edilemeyeceğini belirtmek gerekecektir.

Devlet Memurları Kanununda yer alan zamanaşımı süreleri, kamu düzeni ile ilgili olması ve memurların lehine sonuçlar doğurması nedeniyle, bu kanuna tabi olsun olmasın, tüm kamu personeli için geçerlidir.

Zamanaşımı konusunu bitirmeden önce belirtmek gerekir ki 657 sayılı yasanın 128. maddesinde "Disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde vermek zorundadırlar.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir.

Memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca, karara bağlanır." Şeklinde yer alan disiplin amirleri ve kurullarının karar verme süreleri ile ilgili düzenlemelerin zamanaşımı ile bir ilgisi yoktur. 657 sayılı Yasanın 127. maddesinde disiplin soruşturması ve kovuşturması için "zamanaşımından" söz edilirken, 128. Maddesinde "karar süresinden" söz edilmiştir. Disiplin amiri veya kurullarının inceleme, görüş bildirme ve karar vermeleri için konulmuş olan bu süreler, hakkında soruşturma açılanların tedirgin edilmemesi ve uzun süre baskı altında tutulmamaları amacıyla öngörülen sürelerdir. Disiplin amiri veya kurullarını kısa sürede karar vermeye zorlayıcı nitelikte olan bu süreler dışında karar verilmesi disiplin cezasını kusurlandırıcı bir durum değildir. Disiplin amiri veya kurullarına karar vermek için tanınan süreler, kamu düzenine ilişkin olmayıp, idarenin iç işleyişi ve düzeni ile ilgili olduğundan, bu süreler geçirildikten sonra ceza verilmiş olmasında yasaya aykırılık bulunmamaktadır. Sadece ilgili amir veya kurulun görevini belli süre içinde yapmaması nedeniyle sorumluluğunun doğacağı açıktır. "Disiplin cezalarının verilmesinde idare açısından bağlı yetki doğuran ve cezalandırma yetkisini sınırlayan süreler soruşturma ve ceza verme zamanaşımı süreleridir."

Soruşturmaya başlama ve ceza verme zamanaşımı süreleri idare açısından cezalandırma yetkisini sınırlandıran süreler olduğundan disiplin soruşturmalarında disiplin suçu oluşturan fiil ve hallerin gerçekleştiği ve söz konusu fiil ve halin işlendiğinin öğrenildiği tarihlerin yıl, ay ve gün olarak belirtilmesine özellikle dikkat edilmelidir. Disiplin soruşturması neticesinde düzenlenecek olan raporlarda fiilin gerçekleşme ve öğrenilme tarihlerinin belirtilen açıklıkta yazılması aynı zamanda hukuki bir gerekliliktir.

DİSİPLİN CEZASI TAYİNİNDE TEKERRÜR UYGULAMASI

Disiplin suçlarında tekerrür, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinde; "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir." Şeklinde düzenlenmiştir.

657 sayılı Yasanın 125. maddesinde belirtilen disiplin suçlarında tekerrür hali; disiplin cezası verilmesine sebep olan bir fiil veya halin, aynı mahiyette ve aynı derecede cezayı gerektirir şekilde, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekrar işlenmesi (özel tekerrür) ve aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle gerçekleşen tekerrür (genel tekerrür) hali olmak üzere iki kısımda düzenlenmiştir.

Özel Tekerrür

Bir fiil veya halin disiplin cezası uygulamasında özel tekerrür sayılabilmesi için;

-Daha önce, bir fiil veya halden dolayı verilmiş disiplin cezası bulunmalıdır.

-Aynı derecede cezayı gerektiren ve aynı mahiyette olan bir fiil veya hal gerçekleşmelidir.

-Aynı mahiyette ve aynı cezayı gerektiren fiil veya haller, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekrar işlenmiş olmalıdır.

Özel tekerrür olarak değerlendirilen tekerrür halinin gerçekleşmesi için önceki fiil veya hal ile daha sonra gerçekleşen fiil veya halin aynı nitelikte olması gerekmektedir. "Aynı nitelikte olmayı, fiillerin ayniyeti (tıpatıplığı/özdeşliği) olarak anlamamalıdır. Burada her iki fiilin de aynı tür cezayı gerektirmesi önemlidir." [12] Örneğin, 657 sayılı Yasanın 125/C-ı maddesinde belirtilen, "Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak", fiili aylıktan kesme cezasını gerektiren bir disiplin suçudur. Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlar her zaman aynı şekilde gerçekleşmeyebilir, ancak farklı şekil ve tiplerde gerçekleştirilen fiillerin bu hüküm kapsamında değerlendirilerek cezalandırılması mümkündür. Dolayısıyla bu madde kapsamına giren tüm eylem tipleri tekerrür bakımından aynı nitelikte sayılacaktır. Ancak, hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak fiilinden dolayı daha önce 125/C-ı maddesine göre cezalandırılmış olan bir memurun, cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde bu kez yine aylıktan kesme cezasını gerektiren ancak 125/C-e maddesine göre cezalandırılmasını gerektiren "görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek", fiilini işlemesi durumunda aynı nitelikte fiili işleme şartı gerçekleşmemiş olduğundan özel tekerrür hükmü uygulanmayacaktır.

Farklı disiplin cezalarını ilgilendiriyor olmasına rağmen bazı disiplin suçlarının benzerlik gösteriyor olması nedeniyle tekerrür uygulamasında sıkça karşılaşılan bir diğer yanlışlık ise şu şekilde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Kınama cezasını gerektiren görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak (125/B-c) ile aylıktan kesme cezasını gerektiren görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek, (125/C-e) fiillerinde olduğu gibi özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek fiili ile özürsüz ve kesintisiz 3-9 gün göreve gelmemek fiili farklı fiiller olup, farklı disiplin cezaları ile cezalandırılmalarına karşın aynı fiilin tekerrürü kabul edilerek cezanın ağırlaştırılarak verilmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Danıştay 3. Dairesinin, E.1982/1554, K.1982/922 sayılı 15.04.1982 tarihli kararında da benzer hususlar belirtilerek farklı nitelikli cezayı gerektiren eylemlerin tekerrüre esas alınamayacağı vurgulanmıştır. Danıştay bu kararında; kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren üç gün göreve gelmeme fiili ile aylıktan kesme cezasını gerektiren bir gün göreve gelmeme fiilini tekerrür uygulamasında aynı mahiyette fiiller olarak kabul etmemiştir.

Bir fiil veya halin tekerrüründen söz edebilmek ve tekerrür nedeniyle bir derece ağır olan disiplin cezasının verilebilmesi için tekerrüre esas fiil veya halin, daha önce alınan cezanın sicilden silinmesini gerektiren süre içinde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Bu süreler, 657 sayılı Yasanın 133. maddesinde; "Disiplin cezaları memurun siciline işlenir. Devlet memurluğundan çıkarma cezasından başka bir disiplin cezasına çarptırılmış olan memur uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından 5 sene, diğer cezaların uygulanmasından 10 sene sonra atamaya yetkili amire başvurarak, verilmiş olan cezalarının sicil dosyasından silinmesini isteyebilir.

Memurun, yukarıda yazılan süreler içerisindeki davranışları, bu isteğini haklı kılacak nitelikte görülürse, isteğinin yerine getirilmesine karar verilerek bu karar sicil dosyasına işlenir.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının sicilden silinmesinde disiplin kurulunun mütalaası alındıktan sonra yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır." Şeklinde düzenlenmiştir. Tekerrür uygulaması bu sürelerin geçmiş olmasıyla son bulacaktır. Bu süreler sonunda verilmiş olan cezaların sicil dosyasından silinip silinmemesi önemli değildir. Zira 657 sayılı Yasanın 125. maddesinde disiplin cezası verilmesine sebep olan bir fiil veya halin, cezaların sicilden

silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründen bahsedilirken cezaların sicilden silinmesine değil süreye vurgu yapılmıştır.

Bir fiilin veya halin tekerrürü nedeniyle bir derece ağır olan disiplin cezasının uygulanabilmesi için önceki fiil veya hal nedeniyle verilen cezanın kesinleşmiş olması gerekmektedir.

Genel Tekerrür

657 sayılı yasanın 125. maddesinin 2. fıkrasında; aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verileceği belirtilerek, özel tekerrürden farklı olarak; farklı mahiyetteki fiiller sebebiyle ve farklı zamanlarda aynı cezanın iki kez alınması ve kesinleşmesi; daha sonra aynı cezayı gerektiren üçüncü bir fiilin işlenmesi hali olarak, genel tekerrür durumu düzenlenmiştir.

Yasanın 125. maddesinde "özel tekerrür için ikinci fiilin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde işlenmesi şartı arandığı halde genel tekerrür bakımından böyle bir şart aranmamıştır. Bu nedenle genel tekerrür uygulamasında herhangi bir süre söz konusu değildir.

Disiplin cezası verilmesine sebep olan bir fiil veya halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde, aynı mahiyette ve aynı cezayı gerektirir şekilde tekrar işlenmesi halinde özel tekerrür, aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında ise genel tekerrür gerçekleşmiş olmaktadır. Örneğin, Devlet Memurları Kanunu'nun 125/B-h maddesine giren bir eylemin ilk cezanın kesinleşmesinden sonra cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde ikinci kez yapılması özel tekerrürü oluşturur ve bu ikinci ihlalden sonra kınama yerine, aylıktan kesme cezası uygulanır. 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 125/B-a ve 125/B-j maddelerine göre ayrı zamanlarda verilmiş ve kesinleşmiş kınama cezalarından sonra, aynı Yasa'nın 125/B-k maddesine uyan ve kınama cezasını gerektiren üçüncü bir fiilin işlenmesi halinde, bu kez, kınama yerine bir üst ceza olan aylıktan kesme cezası uygulanır.

Tekerrür konusuna son vermeden önce, öğrenim durumları nedeniyle yükselebilecekleri kadroların son kademelerine gelmiş olan memurların, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına muhatap olmaları durumunda, bunların aylıklarından 1/4 ila 1/2 oranında kesinti yapılacağı; eylemin tekrarında ise Devlet memurluğundan çıkartılacağına da işaret etmek gerekir.

"Geçmiş sicillerin iyi olması veya başka hafifletici nedenlerle eyleme karşılık gelen ceza yerine, alt ceza uygulandığı durumlarda tekerrüre esas alınacak cezanın uygulanan ceza değil, eyleme karşılık gelen ceza olması gerekir. 125/2. maddede tekerrüre ilişkin olarak, ceza verilmesine neden olmuş fiil veya halden söz edilmektedir. Alt ceza uygulamasında ise fiile ilişkin nedenler değil faile ilişkin nedenler göz önünde tutulmaktadır. Dolayısıyla alt ceza uygulandığı durumlarda tekerrür bakımından uygulanan alt ceza değil fiile uyan cezanın esas alınması yerinde bir uygulama olacaktır."

Disiplin cezalarında zamanlaşımı ve tekerrür konulu bu yazıyı sonlandırmadan önce, kurulan hukuk düzeninin uygulayıcılarının hukuka saygısı ve bağlılığının, demokratik düzenin hâkim olduğu ülkelerde benimsenen, yönetimin hukuka bağlılığı ilkesinin olmazsa olmazı olduğunu belirtmek durumundayız. Genel hukuk düzeninde olduğu gibi disiplin hukuku alanında da yöneticiler adalet ve güven duygusunu sarsacak subjektif değerlendirmelerden kaçınarak hukuki normlara göre karar tesis etmek durumundadırlar. Hizmet dışı düşüncelere yer vermeyen; eşit, objektif ve güvenilir tutum ve davranış kalıplarıyla hareket eden yöneticilerin kurumsal kültüre bırakacakları örnek uygulamalar onları unutulmaz kılacaktır.